

Forebyggende arbeid i tannhelsetjenestens tilbud til barn og unge

Anbefalinger, rutiner og samarbeid

Foto: privat

SONJA YR LØKEN

Sonja Yr Løken, f. 1979, er utdannet tannlege (2010) med spesialistutdannelse i pedodonti (2020) fra Universitetet i Oslo. Doktorgradsarbeidet er utført som del av den integrerte dobbeltkompetanseutdanningen ved Avdeling for pedodonti og atferdsfag, Det odontologiske fakultet, Universitet i Oslo. Veiledere for doktorgradsarbeidet er førsteamanuensis Tove I Wiggen og professor emeritus Nina J Wang.

E-post: s.y.loken@odont.uio.no

Sonja Yr Løken disputerte den 18. januar 2022 for ph.d.-graden med avhandlingen «Preventive dental care for children in the Norwegian dental service. Recommendations, routines and collaboration».

Forebyggende virksomhet er en prioritert del av tannhelsetjenestens tilbud til barn og unge. I dette arbeidet er flere yrkesgrupper involvert. I tillegg til tannleger, tannpleiere og tannhelsesekretærer, utfører helsesykepleiere på helsestasjonen det forebyggende arbeidet inntil barnets første rutineundersøkelse i Den offentlige tannhelsetjenesten ved treårs alder.

Til tross for at det forebyggende arbeidet er lovfestet, eksisterer det liten kunnskap hvorvidt tiltakene er i samsvar med nasjonale retningslinjer eller dokumentert viten, samt i hvilken grad informasjonen som formidles i tannhelsetjenesten og på helsestasjon er koordinert.

Hovedmålet med avhandlingen var å identifisere faktorer som kan øke kvaliteten i det kariesforebyggende arbeidet i utøvende tannhelsetjeneste. Delmålene bestod i å kartlegge og sammenligne tannlegers, tannpleieres, tannhelsesekretærers og helsesykepleieres fluoranbefalinger (tannkrem og tablett) og kunnskapskilder, studere lengden på innkallingsintervallet hos 5- og 12-åringer, samt studere helsesykepleieres syn og erfaringer på samarbeidet med Den offentlige tannhelsetjenesten.

Avhandlingen består av tre publiserte artikler. Alle studiene er basert på data innhentet fra spørreskjema. Artikkel I og III er tverrsnittstudier. I artikkel II ble barn fulgt longitudinelt fra 5 til 12 år og data i tillegg innsamlet ved klinisk undersøkelse ved fem år.

Resultatene viste at kariesforebyggende anbefalinger hovedsakelig var like, men forskjeller eksisterte både innad i og mellom yrkesgruppene.

Avhandlingen avdekket at yrkesgruppene var samstemte i anbefaling av fluortannkrem til alle barn, mens anbefalinger om bruk av fluortabletter varierte uttalt mellom yrkesgruppene. En forklaring på forskjellen kan være at yrkesgruppene rapporterte å vektlegge ulike kunnskapskilder. Et overraskende funn var at ingen av yrkesgruppene rapporterte å vektlegge utenlandsk faglitteratur. Videre viste arbeidet at barnas innkallingsintervaller var individualisert. Barn med karies ble prioritert og gitt kortere innkallingsintervaller enn barn uten karies. Dette er i overensstemmelse med retningslinjen, som sier at ressurser skal fordeles etter behov og at innkallingsintervall fastsettes individuelt. Doktorgradsarbeidet avdekket en eksisterende barriere i samarbeidet mellom helsestasjoner og Den offentlige tannhelsetjenesten. Helsesykepleiere rapporterte om kunnskap om henvisningsrutiner til tannhelsetjenesten og tilfredshet med samarbeidet, men både kontakten med tannhelsepersonell og henvisninger av barn fra helsestasjon til tannhelsetjenesten var sporadisk.

Avhandlingen konkluderer med det bør vurderes å

- vektlegge kunnskapsbasert viten og retningslinjer i større grad i utdanningsløpet for alle yrkesgruppene
- forbedre samarbeidet mellom helsestasjoner og Den offentlige tannhelsetjenesten
- styrke kariesforebyggende tiltak og tidlig identifisering av risiko-barn på helsestasjoner ved å integrere tenner og tannhelse det generelle helsefremmende arbeidet.